

Sunt solidari în gând: „Va trebui să-mbrac o haină de bufon.” Și apare, apoi, ca un clovn, cu capul vopsit strident în dungile pomenite și o bluză neagră despătată la piept. Așa se va întâlni cu Ofelia, recomandându-i: „Du-te la mănăstire; de ce să prăsești un neam de păcătoși?” Și nu după mult timp, *Polonius* (Anton Tauf) îl anunță: „Au sosit actorii, alteț!”

Scena cu actorii se petrece în prezența *Regelui* (Bogdán Zsolt) și a *Reginei* (Elena Ivanca), și e concepută ca o cursă pentru demascarea criminalului. Așa se și numește: *Cursa de șoareci*. Hamlet îi roagă pe actori să joace *Uciderea lui Gonzales*, cu un final asemănător cu cel ce i-a luat viața tatălui său. Când ajung, așadar, la scena în care i se toarnă otravă în ureche celui adormit, Regele se ridică brusc („Faceți lumină! Nu-mi stați în drum!”) și pleacă. Neobservată, Fantoma a asistat la reprezentarea propriei ucideri și, împreună cu Hamlet, încing un dans frenetic. Singur, Regele invocă Celui de Sus iertarea, iar Hamlet va avea o scenă dură cu mama sa, punându-i în față o oglindă care să-i strige virtuții: „Ipocrito!” Ascuns după o draperie, *Polonius* scoate un strigăt disperat: „Ajutor, săriți!” și Hamlet, fără să-l vadă, îl străpunge cu sabia: „Un șobolan!”

Urmează scena groparilor (numiți și ei clovni), cu Miriam Cuibus și Ruslan Bârlea, care împlântă cruci în podea, pentru înmormântarea Ofeliei, înecată. Miriam o conduce pe *Ofelia* moartă, care vine încet, pe picioare, spre groapa cu var, cu mai multe cranii pe margine. *Laertes* (Radu Bânzaru), fratele ei, sare în groapă și o strânge la piept, provocând reacția lui Hamlet, care sare și el în groapă... Se bat, „îndoind trupul Ofeliei ca pe o trestie”. Și scena duelului are loc la o masă improvizată din scânduri pe căpriori, cu măști de scrimă, săbii, vase, cupe. Înșirați la masă, stau *Horatio*, *Laertes*, *Hamlet*, *Regele* și *Regina*. „Pe masă puneți cupele cu vin” – poruncește *Regele* – și... „Începeți, dar.” Cu figuri concentrate, *Hamlet* și *Laertes* simulează duelul din replici rostite alternativ, nemișcați, cu câte o exclamație: „Lovit!... Din nou lovit!” Și cele de mai departe: le știm. Pe masă, patru cadavre, cu fața răsturnată – *Regina*, *Regele*, *Laertes* și *Hamlet*. *Fortinbras*, *copil* (Mihai Costiug), clamează: „Să tragă tunurile!”

Cortina.

Avanpremieră – 22 iunie 2001 (trei luni de la prima repetiție). Premiera de gală – 2 octombrie 2001 (fără regizor). Vlad Mugur se stinsese din viață, la München, în dimineața zilei de 22 iulie 2001.

In memoriam Henrik Ibsen, cu „Femeia mării”

„În continuarea demersului de a reazeza pe un loc firesc Teatrul Național de Televiziune [cu multe urări de șansă, din parte-mi! – C.P.], IN MEMORIAM *Henrik Ibsen*, luni 23 mai, pe TVR 2” – o piesă mai puțin reprezentată de teatrele noastre: **Femeia mării**. Unde dramaturgul norvegian preia, într-un cadru mai poetic, o idee exprimată mai întâi în *Casa de păpuși* (*Nora*), privind poziția demnă a femeii de a-și reclama drepturile de om. „Ca și *Nora*, *Ellida Vanghel* din *Femeia mării* e preocupată de propria ei personalitate” – zice, într-un volum din 1967, *George Călinescu* (*Scriitori străini*, Editura pentru Literatură Universală, pag. 546). „Brand avea nostalgia muntelui... *Ellida*, mare înotătoare și fiica unui paznic de far, e atrasă de largul mării. Ca și *Nora*, reziliază brutal *târgul*” unei căsnicii formale cu doctorul *Vanghel*, care, „inteligent, o lasă să plece”. Liberă să aleagă, deci, între căsnicie și evadarea în necunoscut cu un străin, cu care s-a logodit cândva, simbolic, la malul mării, cu două inele legate împreună și aruncate în apă, *Ellida* rămâne. „Acum pot” – zicea ea. „Căci revin la tine de bună voie... pe responsabilitatea mea.” Cum *Ibsen* a trăit între

20 martie 1823 și 23 mai 1906, difuzarea piesei pe 23 mai 2016 coincide cu 110 ani de la dispariția autorului.

„Pornind de la textul dramaturgului norvegian, scris în 1880” – menționează în continuare anunțul Casei de Producție [cu o rectificare a datei: 1888], „Olimpia Arghir [regizoarea – N.m.] a gândit un spectacol a cărui acțiune nu este obligatoriu legată de coordonatele spațial-temporale inițiale. Evoluția personajelor, situațiile dramatice, implică un adevăr de viață pe care autorii spectacolului au vrut să îl trateze artistic în dimensiunile lui contemporane.” Da, cu o protagonistă care domină cu pregnanță subtilă și poetică drama eliberării de sine, dintr-un complex de împrejurări anacronic și sufocant: Valeria Seciu. „Dacă oamenii ar fi trăit pe apă, sau în apă, ar fi fost mai fericiți, mai buni” – spune ea, spre mirarea celorlalți. Regretata Olimpia Arghir (decedată în plină maturitate creatoare) a avut intuiția distribuirii unor forțe actricești pe măsura particularităților personajelor, cu Alexandru Repan (*Profesorul* și cel mai bun prieten al eroinei, elegant, distins), cu Virgil Ogășanu (*Soțul*, discret dar demn, marcat de pierderea primei soții și afectat de a doua căsătorie, cu Ellida, pe care o percepe ca formală) și întruchiparea necunoscutelor depărtări în largul mării, în persoana lui Virgil Andriescu (*navigator prin lume*, impunător, cu fascinație aventuroasă și chiar reacții brutale, la un moment dat – de exterminare a unui căpitan de vas, de care femeia cu nostalgia mării nu știe, dar a fost atrasă, cândva, de această forță virilă, într-o logodnă cu cele două inele, într-un legământ romantic trimis valurilor).

Nouă, spectatorilor, eroina ni se impune prin expresivitatea ochilor mari ai actriței, prin eleganța grăitoare a jocului, legănat de valurile discreției și a intransigenței de sine, descifrarea unei enigme reținute în subtext, de dramă aievea, mascată, de care ea se desprinde din proprie voință, în final. Ellida – citim într-o cronică din 1998 – e „măcinată de un zbucium interior pe care-l lasă să transpară în delicate nuanțe emoționale, în grația gesturilor vag abulice, în expresia feții de un farmec fanat, a ochilor ce-i trădează frica. O disperare latentă de care nu poate să scape decât în condiții de deplină libertate” (Irina Coroiu, *Scena*, nr. 5, anul I, septembrie 1998, pag. 31). Și, de parcă ne-ar fi auzit din sfere astrale, primul conferențiar TV de istorie universală a dramei și a teatrului, Ion Marin Sadoveanu, punctează: „Străinul se deznouărează și rămâne pentru Ellida un călător fără farmec, fără atracție [...] Sufletul larg de poezie, care bate din această piesă, întovărășit de adâncă lui îngemănare cu sufletul omenesc [...] face din *Femeia mării* o operă savantă, dar vie, din plina maturitate ibseniană” (titlul volumului pomenit mai sus, în prelegerile conferențiarului, II, Editura Eminescu, 1973, pag. 227).

Impresionante câteva imagini-simbol pentru nostalgia Ellidei de eliberare din uscăciunea Terrei: ea, privind jocul învolburat al valurilor spre un orizont nedefinit; semeția farului, pe un promontoriu înălțat spre văzduh; silueta întunecată a unui bărbat la marginea plajei, cu privirea ațintită spre farul care nu destăinuie nimic din taine; vântul care îi flutură eroinei voalul verde de pe cap; și chemarea Navigatorului: „Am promis că o să vin. Pregătește-te de drum.” (De menționat că toate aceste imagini-simbol nu sunt încălzite de soare, ci rămân într-un abur cenușiu, enigmatic, ca sufletul eroinei.) De asemenea, catedrala și restaurantul elegant, cu *Profesorul* (Alexandru Repan) căutând să o sensibilizeze pe *fata cea mare* (Lelia Ciobanu), din prima căsătorie a lui Vanghel, cu protecție și un posibil mariaj, receptat de jună cu ochi seci, neimplicați; *Tânărul* (George Alexandru) brunet, lucitor în expresie, care a relatat întâmplarea cu căpitanul de vapor ucis – la rândul lui atras de *fata cea mică* (Delia Nartea, într-adevăr micuță și cu păr negru înfocat), pe care o și sărută.

Femeia mării de Henrik Ibsen – TVR. Redactor: Ioana Prodan. Decorul: Dumitru Georgescu. Costumele: Ruxandra Bârsan. Imaginea (deosebit de grăitoare pentru atmosfera păcloasă a subiectului, în nuanțe gri-alburii, de exterior): Cristian Müller. Data premierei: 17 iunie 1991.